

Proiectul nu reprezintă în mod necesar poziția Administrației Fondului Cultural Național. AFCN nu este responsabil de conținutul proiectului sau de modul în care rezultatele proiectului pot fi folosite. Acestea sunt în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării.

Románok, magyarok, szászok a XIX–XX. századi sajtóban

A Transilvania című folyóiratot 1868-ban alapította a Román Kultúráért És Irodalomért Erdélyi Alapítvány (ASTRA). Első lapszáma 1868. január elsején jelent meg Brassóban. Havonta kétszer 750 példányban nyomtatták Romer & Kamner nyomdájában. George Barițiu volt a főszerkesztője 1889-ig. 1881-ben a folyóiratot Szebenbe költöztetik.

Zaharia Boiu vette át a lap vezetését 1892-ben. Cornel Diaconovici után Octavian Goga felkérésére Octavian C. Tăslăuanu, majd 1914-től Andrei Bârseanu lesz a főszerkesztő. 1920-ban Ioan Georgescu lép a helyébe.

1946-ban szüntetik be megjelenését.

Szent Péter kánonja (Erdélyi népmese)

Megjegyzés: Az úgynevezett népmesét egy I. Paul nevezetű szerző publikálja 1920. július 3-án a Transilvania folyóirat 3-ik számában. Egyike a legdurvább, legagresszívabb magyarellenes szövegeknek, amely nagyrészt a korszak mindkét oldalon megnyilvánuló idegengyűlölő közhangulattal magyarázható. A 17 oldalas elbeszélést megpróbáltam szűkíteni, minél kíméletesebben fordítani/átdolgozni. Elrettentő példának szántam: ide nem szabad eljutnia sem egy multikulturális társadalomnak, még kevésbé szabad ennyire mélyre süllyednie az újságírónak, főszerkesztőnek.

A népmese főhősei a szent románok, akik nemzetük történelmének aranykorát élik, egy mitikus-utópisztikus Paradicsomban, a Fennvaló áldásával, bőségben és megértésben.

Az Isten és Szent Péter a román Erdély földjén járnak fel s alá, az utóbbi balgán könyörög istenéhez, hadd teremtsen a Föld csúszómászói közé egy Magyarat is. Az Isten megdorgálja Pétert, hisz ő nem tudja, hogy ha megteremti a Magyarat, össze fog omlani a világ rendje, mert a magyarok meggondolatlanok, eszetlenek, szófogadatlanok. De Szent Péter tovább kérleli az Istent, adjon egy magyart is, hisz nélküle olyan unalmas az örökkévalóság.

Miből is teremthette volna meg a Jóisten a magyart? A Fennvaló durván meg akarta leckéztetni Szent Pétert akaratoságáért, és mivel éppen akkor tartott arrafelé egy szegény román a szamarával, és ez éppen akkor az út porában könnyebbült meg, Péter büszkén mutatott a trágára, mondván, hogy most már van miből

megteremteni a Magyarat. Beleegyezett az Úr és csizmája hegyével bele-rúgva a halom szeméjébe, rákiállt:

– Talpra, magyar!

– Talpra, magyar! – szólalt meg Péter is magyarul, hogy a magyar jobban értse, mit is akarnak tőle. Ekkor a halom trágyából megjelent egy büszke, dalia, bajszos magyar, csárdás kalapját a füle közé csapva, szűk gatyával és sarkantyús csizmával. Ahogy megpillantja az idegeneket, gyorsan megpedri bajuszát és rájuk förmed:

– Ide a passzust!

– Mit akar az ördögadta? – kérdezte Isten Szent Pétert.

– La minye nu pase de sfuntu Peter, io sudui Dumnyezo, de stingem foc la vatre, aici Magyarország, ide a passust!

– Takarodj, te ördögfióka! Számár volt az apád, Magyar legyen a te neved ezentől fogva. (Mágar-ból lett a magyar)! Úgy tudd meg, istenadta, hogy én vagyok Szent Péter, aki téged trágyából csinált, és azzá is változtat vissza, ha úgy tartja kedve.

A népmese Isten átkának tekinti a magyart, aki rabságba ejtette a Románt, sőt még Szent Pétert is elmagyarosította, olyannyira, hogy az utóbbit a jóhiszemű románok be sem fogadták otthonukba, hanem elkergették a falu szélére. Kullogva követte a magyarrá változott mondíros-bajszos Péter az Istent, de az emberek csúfot ütöttek belőle, a pap kidobta a templomból mondván, hogy ő a Sátán. Szent Pétert még a mennyek országába sem fogadták be. A halottak lelke megfutamodott, amikor bajszával, mondírával szembe találta magát. Azt hitték a holtak, hogy a pokolba kerültek, és menekültek eszeveszettül.

Megpróbált Szent Péter megszabadulni a magyar viseletétől, úgy, ahogy a szegény Román is megpróbálta magyar bilincseit lerázni magáról. Évszázadokon át robotolt a Magyarok, hűséggel és alázattal dolgozott neki, a saját vérért ontotta a magyar háborúban, mindezt azért, hátha a Magyarok megessék a szíve rajta. De nem hiába a számárnak a fia a Magyar, hisz tőle örökölte a butaságát meg a csökönyösségét is.

Mi is fordul meg az ebadta fejében? Ha az Isten az ő kedvéért szolgálójából, Szent Péterből magyart teremtett, miért ne teremtené ő is minden egyes lélekből egy magyar embert, hiszen a Fennvalónak és a Magyarok minden meg van engedve!

Hát nekilátott a magyar, és a Fennvaló tudta nélkül elkezdte fel-forgatni a világ rendjét. A zsidóságot felfalta szőröstől-bőröstől, nem gondolván arra a balga, hogy eljön majd az idő, amikor a csökönyös és ravasz zsidó bosszút fog állni. A cigány, mint büszke nép, akár a magyar, a magyarok nyelvét és szokásait magára öltötte. Később az ügyetlen szászok és egy-egy jóhiszemű szerb is a Magyar csapdájába esett. Látván a Magyar, hogy a Teremtő nem hall, nem lát nekifogott megmagyarosítani a románokat is.

– Noa baghe Iuon, io facem la tine Ungur și chiamo la tine János. Dache nu vrei de voie bune, io batyem la tine și silim, che așa poruncește Dumnyezo. Și io Magyar, și Dumnyezo Magyar, și la tine musai fim Magyar.

– Tűnj a szemem elől! – förmedt rá a Román a Magyarra és úgy elagyabugyálta, hogy az elment a Fennvalóhoz panaszkodni és a Ro-

A Brassói Lapok Alapítvány a XIX. századi, XX. század eleji dél-erdélyi román, magyar és német nyelvű sajtó imagoológiai feltérképezésére vállalkozott. Azt vizsgálják jeles brassói és szebeni kutatóink, hogyan jelenítették meg újságíró eleink a magyar–román–szász együttélést.

A korábban pusztulásra, felejtésre ítélt dokumentumok hamarosan a kutatók, olvasók számára is hozzáférhetőek lesznek a világhálón.

A projekt támogatója a Nemzeti Kulturális Alap (Administrația Fondului Cultural Național).

Transilvania

An. LI.

Iulie 1920.

Nr. 3.

Mănăstirea.¹⁾

Peste-al turnurilor tale luciu stins,
Mănăstire, s'au prelin
Albe ierni cu vijelii,
Primăveri în colb de floare,
Veri cu roade coapte 'n soare,
Toamne cu melancolii,
Prăfuind pustietatea adormită prin chilii,
Dar culegătoare vreme, în ne mai umplutu-i vas,
A cules ce-a fost vremelnice
Și-a rămas
Amintirea scrisă 'n piatră și pe file de pomelnice.

Toaca bate
Dup'amiaza jumătate,
Toaca bate
Izvorind ca din adâncul veacurilor primitive
Sunete evocative
Se ridică și recad
Cadentând singurătatea din pădurile de brad.

Cu ecourile line
Se coboară 'n mine
Sufletul străbun
Și mă face mai puternic,
Mai cucernic
Și de mii de ori mai bun.

¹⁾ Din volumul de poezii „Darurile Pământului”, apărut de curând.

mánt tolvajnak és betyárnak nevezte.

– Rumuny prost, io facem la tine Ungur, ori vra, ori nu vra. Asta țare unguresc și io stăpun aici.

Az Isten meghallgatta mindkét fél panaszát és a következőket mondta:

– Elsősorban, mondta a Románnak, az Isten megsegíti azokat akik saját maguk harcolják ki az igazságukat, úgy ahogy te is tetted a Magyarokkal szemben, amikor jól megverted.

– Másodsorban, dolgozz és küszködj, hogy megélhess, ne tégy úgy, mint a Magyar, aki másokon élcsködik és most amikor semmi nélkül maradt éheznek, mint egy kutya és nyafog, hogy hallja az egész világ.

Harmadszor, jegyezd meg mindörökre, hogy a Magyar, akit nem én teremtettem, csak akkor tud

csendben lenni, ha verik. Gondolom, hogy a verés hatott rá, de, ha megint elfogja a viszketegség, rúgd úgy fenékbe, hogy szálljon ki a lélek belőle és ne legyen többé soha kedve elmenni az országából, amely a Duna és a Tisza között fekszik, ott ahová én rendeltem el a szállását, éhségben és szegénységben, a mocsár partján, jutalmul azért, amiért másokkal tett.

Közreadja Molnár Stefánia

